

Germania de Est: Popularitate Ingrijitoare a Extremismului Politic

Cu toate ca titlul articolului nu ar indica inca legatura cu profilul economic al acestei rubrici, aceasta conexiune se va face chiar din primele randuri. Pe fondul frustrarilor de natura economica care vor fi detaliate mai jos, alegerile regionale din Germania de duminica, 19 septembrie, s-au incheiat cu niste rezultate alarmante: in Germania de Est electoratul a imbratisat fie extrema nationalista de dreapta, fie extrema de stanga alcatuita din vechii comunisti, in detrimentul partidelor mari, de centru. Acest scurt eseu va folosi ca referinte cateva articole din ultimele zile din The Economist (vezi www.economist.com pentru editia online) si din presa germana (vezi de exemplu Deutsche Ausgabe, la www.germnews.de)

Dar sa trecem in revista problemele economice care au generat aceste reactii avand ecouri deja in intreaga Europa. Sistemul rigid al pietei muncii in Germania a fost si este criticat de multa vreme. Dupa cum stiti, in Germania salariile nu sunt decise competitiv ci sunt fixate in urma negocierilor guvernamentale cu extrem de puternicele sindicate si cartele la nivel de industrie, reprezentand angajatii si si respectiv firmele din aceste industrii. Lipsa flexibilitatii are o implicatie imensa asupra starii economiei: aproximativ 4.4 milioane de nemti sunt someri, in timp ce acei ce sunt angajati lucreaza prea putine ore pe saptamana, prea putine zile pe an si sunt platiti mult prea mult. Cu toate ca aceasta schema a “parteneriatului social” intre reprezentantii angajatilor, ai firmelor si ai guvernului este practicata, de exemplu, si in Olanda, in aceasta tara vecina Germaniei s-a aplicat perfect pana nu demult (probleme in acest sens au inceput sa apara mai nou si aici, dar pe scala mult mai redusa) modelul de consens de tip “polder” unde fiecare parte a lasat din pretentii, s-a aratat complet flexibila si au obtinut impreuna ceea ce este cunoscut sub numele de “Minunea Olandeza” (“The Dutch Miracle” in mediu international), adica o colaborare in urma careia cresterea economica rezultata a fost ceva intr-adevar senzational. In Germania insa, surprinzator, asemenea intelegeri nu au reusit niciodata. Ca urmare, pe fondul acestei rigiditati structurale, numeroase companii germane majore au amenintat recent cu mutarea partiala sau integrala a productiei in strainatate, in special in noile membre ale Uniunii Europene, intrate in UE la inceputul lui mai a acestui an, asta daca nu vor fi lasate sa mareasca necesarul de ore de munca pe saptamana, fara a mari remuneratia. Astfel, in iunie Siemens a amenintat cu mutarea productiei de telefoane mobile si telefoane fara fir in Ungaria, DaimlerChrysler a facut acelasi lucru privind intreaga productie in iulie, in timp ce Opel a anuntat ca va cere ceva similar, iar Volkswagen se indreapta mai mult ca sigur in aceeasi directie. In acelasi timp, dincolo de inflexibilitatea sindicatelor, corporatiile germane se zbat sub povara enormelor contributii pentru sistemul de asigurari sociale care plateste pentru bolnavi, pensionari si someri. In particular proportia in crestere a celor din somaj este pentru stat o lama cu doua taisuri: pe de o parte generoasele beneficii de somaj taie considerabil in buget, iar pe de alta parte aceasta categorie nu contribuie desigur deloc la fondul de pensii.

In cele din urma guvernul cancelarului Schroeder s-a vazut nevoit sa accepte faptul ca “asa nu se mai poate” si a inceput o politica de reforma a pietei fortei de munca in Germania. Din pacate, desi comisia insarcinata cu ducerea la capat a acestei reforme numara experti renumiti pentru abilitatea lor de negociatori, incepand cu insusi presedintele acestei comisii, Peter Harz, directorul de resurse umane de la concernul Volkswagen, cele patru propuneri de reforma au fost primite extrem de negativ de o buna parte a publicului. In particular cea de-a patra si cea mai recenta reforma propusa, denumita popular “Harz IV”, in care se propunea reducerea beneficiilor de somaj a acelora care sunt someri de mai mult de un an, asta pentru a-i determina pe somerii pe timp indelungat sa isi caute de lucru, ei fiind cea mai dificila categorie economica, a fost primita cu marsuri de protest a zeci de mii de oameni, mai ales in partea de Est a Germaniei, unde aceasta categorie sociala este cea mai preponderenta. Reforma propusa de comisia Harz este pana la urma

ceva dovedit a fi foarte eficient in cele mai multe cazuri, orice studiu de pana acum indica acest lucru. Este o reforma aprobata (cu mici deosebiri tactice) chiar si de opozitia crestin-democrata din Germania, care in aceasta privinta, nu a putut decat sa aprobe incercarea de reforma a guvernului. Din pacate traditia germana in ceea ce priveste piata muncii, respectiv inflexibilitatea si extrem de generoasele ajutoare sociale, au dezvoltat o mentalitate dificila a maselor, o mentalitate care, coroborata cu reminiscente ale trecutului socialist din Estul Germaniei, s-a dovedit o combinatie letala, manifestandu-se in forma cea mai alarmanta la ultimele alegeri.

Ce s-a intamplat de fapt la alegerile de duminica? In regiunile din Saxonia, cea mai dezvoltata regiune a Germaniei de Est, Partidul National Democrat (NPD), comparat de cei mai multi cu fostii nazisti germani, a castigat nici mai mult nici mai putin de 9.2% din voturile electoratului, ceea ce le va aduce 12 locuri in parlamentul Saxoniei, asta cand aceasta grupare politica nu a mai avut nici un loc in orice forma de reprezentare politica la nivel de stat din 1968, iar in Saxonia Partidul Crestin-Democrat (CDU), principalul partid de opozitie in Germania, a avut majoritate absoluta pana acum. Doar o tehnicalitate a impiedicat guvernul german sa declare recent NPD-ul in afara legii in fata Curtii Constitutionale, acest partid fiind acuzat, inter alia, de xenofobism, antisemitism si neo-nazism. Unul dintre liderii acestui partid, Holger Apfel, a declarat imediat dupa anuntarea rezultatelor: "Astazi este o zi fantastica pentru toti nemtii care mai vor sa fie nemti". Cu toate ca cele 12 locuri nu vor avea totusi o influenta deosebita, multi se tem ca investitorii straini vor evita land-ul Saxonia de acum inainte si ca imaginea acestei regiuni va fi mult alterata. In acelasi timp mii de cetateni (vest)germani s-au declarat ultragiati si au protestat in mod public deja impotriva acestor rezultate. Si in Brandenburg, land vecin Saxoniei, un partid extremist de dreapta, Partidul Poporului German (DVU), a castigat cateva locuri in ansamblul legislativ, dar cei care au trezit ecouri au fost fostii comunisti grupati in partidul de extrema stanga, Partidul Socialismului Democratic (PDS), care au castigat 28% (!) din voturi, plasandu-se imediat dupa Partidul Social Democrat (SPD) al cancelarului Schroeder. In acest caz doar o coalitie intre SPD si crestin-democratii din CDU va reusi sa ii mentina pe comunisti in afara guvernului land-ului.

Asadar, pe fondul unor frustrari economice, asistam la o posibila renastere oficiala a nazismului, in paralel, o alaturare cel putin curioasa de altfel, cu cresterea din nou in popularitate a extremei de stanga. Parte a electoratului a votat pentru... schimbare, desi nici unul dintre aceste partide de extrema nu a propus vreodata solutii pentru problema dinozaurului German in ceea ce priveste piata fortei de munca. S-a votat cu extrema dreapta sau cea stanga, doar pentru a pedepsi ceea ce acesti alegatori au considerat o nedreptate, desi ei insisi sau nimeni altcineva nu vede alta solutie pentru revigorarea economiei germane. Unde vor duce toate acestea e deocamdata neclar, eu personal sper si cred ca fenomenul nu va lua amploare. Cu toate acestea noul presedinte german, Horst Kohler, a afirmat recent in mod oficial ceea ce se sopteste mai mult pe la colturi, si anume ca prapastia dintre Estul si Vestul Germaniei, din multe puncte de vedere, nu neaparat doar cel economic, s-ar putea sa nu se astupe niciodata. Daca luam pentru moment aceasta conjectura ca realista, ma intreb ce sperante avem noi, in Romania, aflandu-ne totusi mult in urma Germaniei de Est, sa devenim vreodata "vestici", macar in mentalitate, dincolo de aderarea formala a Romaniei la Uniunea Europeana.

Sebastian Buhai, 20 septembrie 2004